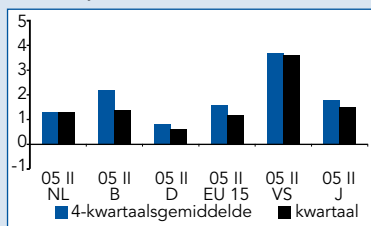

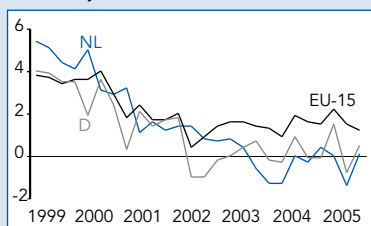
Positieve ontwikkeling conjunctuurbeeld

De conjunctuur in ons land is licht verbeterd. De jongste cijfers over de economie laten zien dat de export van goederen en de consumptie van huishoudens zich iets positiever ontwikkelen dan in het recente verleden. De aanhoudende groei van de export wordt nog steeds veroorzaakt door een forse stijging van de wederuitvoer van elders (zoals China, Taiwan en Amerika) geproduceerde goederen. Ook de export van Nederlands fabrikaat trekt aan. Dat is positief voor de industriële productie. De Nederlandse consumenten zijn nog steeds niet in een kooplustige stemming, maar zij zijn in de zomermaanden duidelijk actiever geweest dan in de eerste vijf maanden van dit jaar. Tegenover deze goede berichten staat het oplopen van de inflatie. De hogere olieprijs geven daar een impuls aan, die direct zichtbaar is aan de benzinepomp en met enige vertraging doorwerkt in de prijzen van gas en elektriciteit.

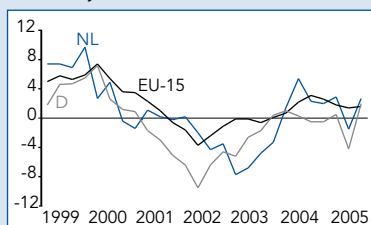
Bruto binnenlands product
volume, procentuele mutatie
t.o.v. een jaar eerder

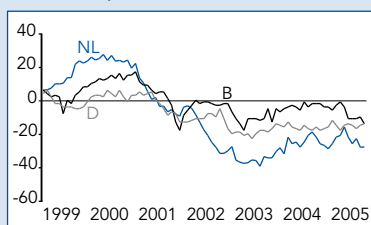
Consumptie gezinnen
volume, procentuele mutatie
t.o.v. een jaar eerder

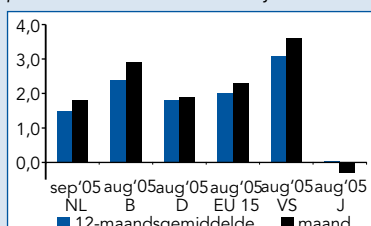
Bruto investeringen vaste activa
volume, procentuele mutatie
t.o.v. een jaar eerder

Consumentenvertrouwen
saldo van positieve en negatieve
antwoorden, % van totaal

Consumentenprijsindex
procentuele mutatie t.o.v. een jaar eerder

Ondernemers zakelijke dienstverlening positief gestemd

Het is nuttig om de recente ontwikkelingen in de zakelijke dienstverlening te volgen, omdat deze één van de aanjagers is van economische groei en werkgelegenheid. Een belangrijke CBS-bron daarbij is de *Conjunctuurtst Zakelijke Dienstverlening*, die de stemming onder ondernemers peilt. Deze snel beschikbare statistiek geeft een goede eerste indruk van de actuele ontwikkelingen in deze branche. In 2005 lijkt de branche uit het dal te kruipen. Ondernemers in de zakelijke dienstverlening spraken per saldo weer van groeiende omzetten, vooral in de ict-branche en het uitzendwezen.

Optimisme over omzetontwikkeling

Ook het optimisme onder ondernemers over de ontwikkelingen in de nabije toekomst heeft het afgelopen anderhalf jaar een stijgende lijn laten zien. Sinds 2002 zijn daarbij de verwachtingen van ondernemers vooraf vrijwel voortdurend wat positiever geweest dan hun mening achteraf. Gemiddeld was het saldo van positieve en negatieve antwoorden over de omzetverwachtingen ruim tien procentpunt hoger dan dat van de mening achteraf over de omzet. De teruggang is dus dieper geweest en heeft langer geduurd dan ondernemers voorzagen. Nu de omzetten weer verbeteren, kan daarom nog niet goed worden gezegd of de stijgende lijn bij de verwachtingen wijst op een verder verbeterende positieve mening achteraf. Het is ook mogelijk dat verwachtingen en meningen beter bij elkaar aansluiten, zoals ook voor de teruggang het geval was.

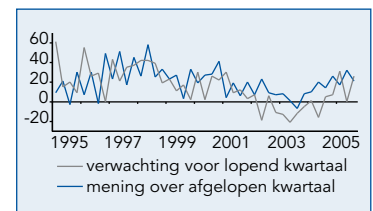
Ook positiever over werkgelegenheid

Over de ontwikkeling van de personeelssterkte zijn de zakelijke dienstverleners in de afgelopen kwartalen eveneens positiever. In de eerste drie kwartalen van 2005 gaven meer ondernemers aan hun personeelsbestand te hebben uitgebreid dan te hebben ingekrompen. Dat was voor het eerst sinds 2002. Opnieuw zijn vooral de ict-branche en het uitzendwezen positief. Ook over de personeelssterkte blijken de ondernemers in de zakelijke dienstverlening een zonnige blik op de toekomst te hebben. Vanaf begin 2000 zijn hun verwachtingen vooraf vrijwel zonder uitzondering wat positiever dan hun mening achteraf over de feitelijke ontwikkelingen. Gemiddeld was het saldo van positieve en negatieve antwoorden van hun verwachting voor de personeelssterkte ruim tien punten hoger dan dat van hun mening achteraf. Het is daarom nog te vroeg om op basis van de verwachtingen te concluderen dat de verbetering verder doorzet.

Gert Buiten

Deze pagina is samengesteld door de divisie Macro-economische statistieken en publicaties van het CBS. Meer conjunctuurinformatie via www.cbs.nl/conjunctuurbericht.

Figuur 1. Zakelijke dienstverlening:
verwachting en mening
omzetontwikkeling, saldo percentage
positieve en negatieve antwoorden

Figuur 2. Zakelijke dienstverlening:
verwachting en mening
personeelssterkte, saldo percentage
positieve en negatieve antwoorden

